

voorzitter van de Volksraad, richtte hij in '17 het Indonesisch Verbond van Studerenden op: de eerste organisatie waarin Nederlandse en Indonesische studenten op voet van gelijkheid met elkaar omgingen. In '18 slaagde hij als no. 1 bij het jaarlijks examen voor de administratieve dienst in Nederlands-Indië, overigens met een zwak cijfer voor het vak staatsrecht. In Indië kreeg hij zijn eerste functie bij de distributiedienst voor rijst te Semarang, vervolgens was hij enkele jaren hoofd van het bureau voor agrarische zaken te Djokjakarta. Hij leerde hier het hof-Javaans van *Pangeran* (prins) Soeriadiningrat. 'Zo goed', aldus J. C. Bijkerk, 'kreeg van Mook de taal onder de knie dat hij bij wijze van uitzondering het Javaans mocht spreken tegen de sultan en de *Pangerans*.'¹

Van '25 tot '27 was hij weer in Nederland waar hij zijn studie in de Indologie voltooide.

In Indië teruggekeerd kreeg hij een aanstelling bij het Kantoor voor Bestuurshervorming; hij had er, vertelde hij ons, 'een plezierige chef die me veel mijn eigen gang liet gaan'² – wij nemen aan dat hij die chef zo op prijs stelde omdat hij zijn eigen gang kon gaan. Te zijnen huize werd in '30 als orgaan van een nieuw genootschap: de Vereniging tot bevordering van de maatschappelijke en staatkundige ontwikkeling van Nederlands-Indië, het door ons in deel II a behandelde blad *De Stuw* opgericht; hij werd er een van de redacteurs van (samen met o.m. Jonkman en prof. J. H. A. Logemann, sinds '24 hoogleraar aan de in dat jaar opgerichte Rechtshogeschool te Batavia, die in het eerste naoorlogse kabinet minister van overzeese gebiedsdelen zou worden) en voor de genoemde vereniging (meestal als 'de *Stuw*-groep' aangeduid), die zich sterk afzette tegen de overheersende conservatieve groeperingen onder de Nederlanders en Indische Nederlanders, was hij, door gouverneur-generaal jhr. mr. A. C. D. de Graeff benoemd, van '31 tot '34 lid van de Volksraad, waar hij niet tot een georganiseerde groep behoorde. Opmerkelijk was dat hij kort voordat jhr. mr. B. C. de Jonge de Graeff als gouverneur-generaal opvolgde, in een anoniem artikel in *De Stuw* de gang van zaken bij het proces tegen Soekarno en drie medestanders afkeurde en dat hij, nadat de Jonge zijn ambt had aanvaard, er in de Volksraad tegen protesteerde dat politieke gevangenen als Soekarno aan hetzelfde regime werden onderworpen als commune misdadigers. Dit alles wekte bij de Jonge een aanzienlijke wrevel op. Hij verhinderde dat van Mook, die over tal van Indische vraagstukken waardevolle

¹ J. C. Bijkerk: *De laatste landvoogd. Van Mook en het einde van de Nederlandse invloed in Indië* (1982), p. 17. ² Van Mook, 8 nov. 1961.